

نقش تنوع فرهنگی در ایجاد محیط آموزشی مؤثر در مدارس دولتی استان اردبیل

فریبا قربانی تپه^۱، بتول ببری^۲، ثریا میرزائی^۳

تاریخ دریافت: ۱۵ خرداد ماه ۱۴۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۷ مرداد ماه ۱۴۰۴

چکیده

تنوع فرهنگی یکی از ویژگی‌های برجسته جوامع معاصر و به‌ویژه نظام‌های آموزشی است که می‌تواند هم فرصت و هم چالش تلقی شود. توجه آگاهانه به تنوع فرهنگی در مدارس، نقش مهمی در ایجاد محیط‌های آموزشی مؤثر، عادلانه و فراگیر ایفا می‌کند. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تنوع فرهنگی در ایجاد محیط آموزشی مؤثر در مدارس دولتی استان اردبیل انجام شده است. روش تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی و با رویکرد کاربردی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان و مدیران مدارس دولتی دوره متوسطه اول و دوم استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود که بر اساس روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی، ۳۶۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه تنوع فرهنگی مبتنی بر مؤلفه‌های آموزش چندفرهنگی بنکس و پرسشنامه محیط آموزشی مؤثر برگرفته از الگوی فریزر بود که از روایی و پایایی مطلوب برخوردار بودند. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی، آزمون همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چندگانه و تحلیل مسیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد که بین تنوع فرهنگی و محیط آموزشی مؤثر رابطه‌ای مثبت، قوی و معنادار وجود دارد. همچنین مؤلفه‌هایی مانند انعطاف‌پذیری فرهنگی معلمان، احترام به تفاوت‌های فرهنگی و عدالت آموزشی نقش تعیین‌کننده‌ای در پیش‌بینی محیط آموزشی مؤثر دارند. یافته‌ها بر اهمیت مدیریت آگاهانه تنوع فرهنگی به‌عنوان راهبردی مؤثر برای ارتقای کیفیت محیط‌های آموزشی تأکید می‌کنند.

واژگان کلیدی: تنوع فرهنگی؛ محیط آموزشی مؤثر؛ آموزش چندفرهنگی؛ مدارس دولتی

^۱ گروه آموزش متوسطه، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، پارس آباد، ایران

^۲ گروه آموزش متوسطه، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، پارس آباد، ایران

^۳ گروه آموزش متوسطه، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، پارس آباد، ایران

۱- مقدمه

یکی از چالش‌های مهم آموزش و پرورش در جوامع چندفرهنگی، ایجاد محیط‌های آموزشی مؤثر است؛ محیط‌هایی که تمامی دانش‌آموزان، فارغ از پیشینه فرهنگی و قومی، بتوانند در آن احساس تعلق، امنیت و فرصت برابر برای یادگیری داشته باشند. تنوع فرهنگی به‌عنوان پدیده‌ای اجتماعی-آموزشی، نه تنها شامل تفاوت‌های زبانی، قومی و ملیتی می‌شود، بلکه نحوه نگرش و تعامل فعال دانش‌آموزان با یکدیگر و با معلمان را نیز دربرمی‌گیرد (Banks, 2004).

در چند دهه اخیر، مفهوم آموزش چندفرهنگی به‌عنوان رویکردی بنیادی در نظام‌های آموزشی جهان مطرح شده است که هدفش برطرف کردن تعارضات فرهنگی، افزایش عدالت آموزشی و فراهم آوردن فرصت‌های برابر برای یادگیری دانش‌آموزان با پیشینه‌های گوناگون است (Gay, 2013). چنین محیط‌هایی با تأکید بر احترام به تفاوت‌ها، فرصتی برای توسعه مهارت‌های بین‌فرهنگی، تفکر انتقادی و تعامل سازنده فراهم می‌آورند. نتایج پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که تنوع فرهنگی در محیط‌های آموزشی می‌تواند مشارکت فعال دانش‌آموزان را افزایش دهد و زمینه‌ساز یادگیری موثرتر باشد (Abacioglu, Epskamp, & Fischer, 2023).

بر اساس یافته‌های موجود، کلاس‌هایی که به‌طور فعال تنوع فرهنگی را پذیرفته و در برنامه‌های درسی و شیوه‌های تدریس خود گنجانده‌اند، سطح تعامل میان دانش‌آموزان را ارتقا داده‌اند و به‌طور مستقیم بر افزایش مشارکت و درگیری احساسی و رفتاری دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی-یادگیری تأثیر مثبت داشته‌اند (Banks, 2004a, 2004b). همچنین، این رویکردها می‌تواند شکل‌گیری نگرش‌های مثبت میان گروه‌های مختلف فرهنگی و کاهش پیش‌داوری‌ها را تسهیل کند (Nieto, 2004).

در حوزه عمل، محیط آموزشی مؤثر از عناصر متعددی تشکیل می‌شود: احساس امنیت و تعلق، تعامل فرهنگی سالم، یادگیری مشارکتی، و پشتیبانی از تفاوت‌ها (Gay, 2013; Gay, 2018). این عوامل نه فقط برای دانش‌آموزانی با زمینه‌های فرهنگی متفاوت، بلکه برای کل جمعیت مدرسه ارزش‌آفرین هستند، چرا که به توسعه مهارت‌های حل مسئله، تفکر انتقادی، و سازگاری اجتماعی کمک می‌کنند. در ایران با توجه به تنوع قومی و فرهنگی گسترده، بکارگیری اصول آموزش چندفرهنگی می‌تواند به بهبود عدالت آموزشی و کاهش شکاف‌های فرهنگی کمک کند. به‌ویژه در استان‌های متنوع مانند اردبیل، که جمعیت دانش‌آموزی با پس‌زمینه‌های مختلف فرهنگی و زبانی روبرو هستند، توجه به این موضوع از اهمیت بیشتری برخوردار است.

۲- ادبیات نظری

۲-۱- مفهوم تنوع فرهنگی در آموزش

تنوع فرهنگی به معنای وجود تفاوت‌ها در باورها، ارزش‌ها، سنت‌ها و رفتارهای گروه‌های مختلف فرهنگی است که در یک محیط مشترک اجتماعی یا آموزشی گرد هم آمده‌اند (Banks, 2004). این مفهوم در آموزش به معنای پذیرش تفاوت‌ها، احترام به تفاوت‌ها، و فراهم آوردن فرصت برای یادگیری از طریق تعاملات فرهنگی است. در محیط‌های آموزشی، تنوع فرهنگی می‌تواند موجب به‌وجود آمدن محیط‌های

یادگیری پویا و مشارکتی شود، جایی که هر دانش‌آموز فرصت ابراز هویت فرهنگی خویش را دارد و از دیگران یاد می‌گیرد.

طبق نظریه‌های آموزش چندفرهنگی، جوامع ایتیمال آموزشی زمانی شکل می‌گیرند که نظام آموزشی به‌طور فعال به این تنوع احترام گذارد و آن را در برنامه درسی، مدیریت کلاس و تعاملات اجتماعی وارد کند (Nieto, 2004).

۲-۲- آموزش چندفرهنگی و مؤلفه‌های محیط آموزشی مؤثر

آموزش چندفرهنگی به‌عنوان رویکردی آموزشی، به ترویج ارزش‌های احترام به تفاوت‌ها، عدالت آموزشی و فرصت‌های برابر برای تمامی دانش‌آموزان توجه دارد. این رویکرد شامل عناصر زیر است: *انعکاس تفاوت‌های فرهنگی در برنامه‌های درسی*: ادغام مطالب درسی و منابع آموزشی که نمایانگر چندین فرهنگ باشد، باعث می‌شود دانش‌آموزان هویت فرهنگی خود را در کلاس ببینند و ارزش آن را درک کنند (Banks, 2004a).

تدریس پاسخ‌گو به فرهنگ دانش‌آموزان: معلمان باید مهارت‌های فرهنگی و استراتژی‌هایی را به‌کار گیرند که به‌طور فعال پاسخ‌گوی نیازهای متنوع دانش‌آموزان باشد (Gay, 2013). *ایجاد فضای مشارکتی و گفت‌وگو*: فرصتی برای بحث و گفتگو پیرامون موضوعات چندفرهنگی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا دیدگاه‌های متفاوت دیگران را درک کنند و نسبت به آن‌ها رویکردی مثبت داشته باشند.

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که کلاس‌هایی که رویکرد چندفرهنگی را اتخاذ کرده‌اند، سطح مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های یادگیری بالاتر بوده و روابط بین‌گروهی سالم‌تری دارند (Abacioglu et al., 2023; Banks, 2004a, 2004b).

۲-۳- تأثیر تنوع فرهنگی بر تعاملات اجتماعی دانش‌آموزان

یکی از نتایج ملموس تنوع فرهنگی، بهبود تعاملات اجتماعی و توسعه مهارت‌های بین‌فردی است. در محیط‌های چندفرهنگی، دانش‌آموزان فرصت می‌یابند تا با دیدگاه‌های متفاوت آشنا شوند، از تجربیات دیگران بهره‌مند شوند و مهارت‌های ارتباطی ارزشمندی کسب کنند. چنین تعاملاتی می‌تواند به افزایش همدلی، کاهش تعارضات فرهنگی و بهبود سازگاری اجتماعی منجر شود (Katitaş et al, 2024). این مهارت‌های بین‌فردی نه فقط در فرآیند آموزشی مؤثر، بلکه در توسعه انسانی بلندمدت دانش‌آموزان نیز نقش‌آفرین هستند.

۲-۴- چالش‌ها و فرصت‌ها در مدیریت تنوع فرهنگی

با وجود مزایای متعدد، مدیریت تنوع فرهنگی در محیط‌های آموزشی با چالش‌هایی همراه است: تعصبات فرهنگی، کمبود آمادگی معلمان، و نبود منابع آموزشی مناسب از جمله مشکلاتی است که پژوهش‌ها به آن‌ها اشاره کرده‌اند (Wulandari, 2024; Gay, 2018). علاوه بر آن، ناتوانی معلمان در فهم تفاوت‌های فرهنگی می‌تواند به کاهش تعاملات سازنده و بروز تعارضات اجتماعی بینجامد. بنابراین، توسعه آموزش‌های حرفه‌ای برای معلمان در زمینه آموزش چندفرهنگی ضروری به نظر می‌رسد (Khanolainen et al, 2024).

۲-۵- ارتباط تنوع فرهنگی با بهبود نتایج تحصیلی

تحقیقات نشان داده‌اند که تنوع فرهنگی، هنگامی که به‌درستی مدیریت شود، می‌تواند به بهبود نتایج تحصیلی منجر شود. این امر به‌واسطه افزایش انگیزه یادگیری، نمایندگی فرهنگی در مطالب درسی و ارتباط بهتر دانش‌آموزان با موضوعات مختلف رخ می‌دهد (Gay, 2033).

۲-۶- چارچوب نظری و مدل‌های مفهومی

چارچوب‌های نظری موجود در ادبیات آموزشی نشان می‌دهند که محیط آموزشی مؤثر، محیطی است که نه تنها آموزش دانش را ترویج می‌کند، بلکه مهارت‌های اجتماعی-فرهنگی، تفکر انتقادی و مشارکت فعال را نیز تقویت می‌کند. نظریه آموزش چندفرهنگی و رویکرد پاسخ‌گوی فرهنگی دو چارچوب اساسی هستند که بر نقش تنوع فرهنگی در یادگیری تأکید دارند (Banks, 2004; Gay, 2013).

۳- روش تحقیق

روش تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت، توصیفی-همبستگی است که با هدف بررسی نقش تنوع فرهنگی در ایجاد محیط آموزشی مؤثر در مدارس دولتی استان اردبیل انجام می‌شود. جامعه آماری پژوهش را کلیه معلمان و مدیران مدارس دولتی دوره متوسطه اول و دوم استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ تشکیل می‌دهند که بر اساس آمار اداره کل آموزش و پرورش استان، تعداد آنان حدود ۳۲۰۰ نفر برآورد می‌شود. روش نمونه‌گیری به‌صورت طبقه‌ای تصادفی انجام می‌گیرد؛ بدین صورت که ابتدا مدارس بر اساس نواحی آموزشی به‌عنوان طبقات در نظر گرفته شده و سپس از هر طبقه به نسبت حجم آن، نمونه‌ها به‌صورت تصادفی انتخاب می‌شوند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برای جوامع محدود، ۳۴۵ نفر محاسبه شده است که به منظور افزایش دقت پژوهش، ۳۶۰ پرسشنامه توزیع و مورد تحلیل قرار می‌گیرد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل دو پرسشنامه استاندارد است: پرسشنامه تنوع فرهنگی مبتنی بر مؤلفه‌های آموزش چندفرهنگی بنکس (Banks, 2004) و پرسشنامه محیط آموزشی مؤثر برگرفته از الگوی فریزر (Fraser, 1998) که ابعادی چون روابط معلم-دانش‌آموز، مشارکت یادگیرندگان، حمایت عاطفی و عدالت آموزشی را می‌سنجد. روایی ابزارها از طریق روایی محتوایی و با نظرخواهی از ۳ نفر از اساتید متخصص علوم تربیتی و برنامه‌ریزی آموزشی تأیید شد. پایایی ابزارها با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار می‌گیرد که مقدار آن برای پرسشنامه تنوع فرهنگی ۸۷/۰ و برای پرسشنامه

محیط آموزشی مؤثر ۹۱/۰ به دست آمده است که نشان‌دهنده پایداری مطلوب ابزارهاست. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS انجام می‌شود و از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده خواهد شد.

۴- یافته‌های تحقیق

۴-۱- یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیر تنوع فرهنگی

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
احترام به تفاوت‌های فرهنگی	۳.۸۹	۰.۶۱	۲.۱۰	۵.۰۰
تعامل میان فرهنگی	۳.۷۴	۰.۶۶	۲.۰۰	۴.۹۰
انعطاف‌پذیری فرهنگی معلمان	۳.۸۱	۰.۵۸	۲.۲۰	۵.۰۰
عدالت آموزشی	۳.۹۲	۰.۵۵	۲.۴۰	۵.۰۰
تنوع فرهنگی (کل)	۳.۸۴	۰.۴۹	۲.۳۵	۴.۹۵

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین کل متغیر تنوع فرهنگی برابر با ۳.۸۴ است که بالاتر از حد متوسط نظری (۳) قرار دارد. این یافته بیانگر آن است که از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس دولتی استان اردبیل، سطح تنوع فرهنگی و نحوه مواجهه با آن در مدارس در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد. بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه عدالت آموزشی (۳.۹۲) و کمترین میانگین مربوط به تعامل میان فرهنگی (۳.۷۴) است که می‌تواند نشان‌دهنده نیاز به تقویت فعالیت‌های تعاملی میان دانش‌آموزان با پیشینه‌های فرهنگی مختلف باشد. انحراف معیار پایین‌تر از ۱ در تمامی مؤلفه‌ها نیز نشان‌دهنده همگنی نسبی پاسخ‌ها و ثبات دیدگاه پاسخ‌دهندگان است.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیر محیط آموزشی مؤثر

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
روابط معلم-دانش‌آموز	۴.۰۲	۰.۵۷	۲.۶۰	۵.۰۰
مشارکت فعال دانش‌آموزان	۳.۷۸	۰.۶۴	۲.۳۰	۴.۹۰
حمایت عاطفی و روانی	۳.۹۵	۰.۶۰	۲.۵۰	۵.۰۰
احساس تعلق به مدرسه	۳.۸۸	۰.۵۹	۲.۴۰	۵.۰۰
محیط آموزشی مؤثر (کل)	۳.۹۱	۰.۵۱	۲.۵۵	۴.۹۵

بر اساس نتایج جدول ۲، میانگین کل محیط آموزشی مؤثر برابر با ۳.۹۱ است که نشان‌دهنده وضعیت مطلوب محیط‌های آموزشی در مدارس مورد بررسی است. بیشترین میانگین به مؤلفه روابط معلم-دانش‌آموز (۴.۰۲) اختصاص دارد که بیانگر نقش کلیدی تعاملات انسانی مثبت در ایجاد محیط آموزشی مؤثر است. مؤلفه مشارکت فعال دانش‌آموزان با میانگین ۳.۷۸ کمترین مقدار را دارد که می‌تواند بیانگر ضرورت به‌کارگیری روش‌های تدریس مشارکتی و توجه بیشتر به تفاوت‌های فرهنگی در کلاس درس باشد. انحراف معیارهای نسبتاً پایین نیز نشان‌دهنده توزیع متعادل داده‌ها و توافق نسبی پاسخ‌دهندگان است.

۴-۲- یافته‌های استنباطی پژوهش

جدول ۳. آزمون همبستگی پیرسون بین تنوع فرهنگی و محیط آموزشی مؤثر

متغیرها	ضریب همبستگی (r)	سطح معناداری (Sig)
تنوع فرهنگی $\times$ محیط آموزشی مؤثر	۰.۶۳	۰.۰۰۱

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین تنوع فرهنگی و محیط آموزشی مؤثر رابطه‌ای مثبت، قوی و معنادار وجود دارد ($p < 0.01$, $r = 0.63$). این یافته بیانگر آن است که با افزایش سطح توجه به تنوع فرهنگی در مدارس، کیفیت محیط آموزشی نیز به‌طور معناداری افزایش می‌یابد. شدت همبستگی حاکی از نقش مهم و تأثیرگذار تنوع فرهنگی در شکل‌گیری محیط‌های یادگیری مطلوب است و فرضیه اصلی پژوهش را در سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌کند.

جدول ۴. ضرایب رگرسیون مؤلفه‌های تنوع فرهنگی در پیش‌بینی محیط آموزشی مؤثر

مؤلفه‌ها	β	t	Sig
احترام به تفاوت‌های فرهنگی	۰.۲۹	۵.۴۲	۰.۰۰۱
تعامل میان فرهنگی	۰.۲۴	۴.۸۷	۰.۰۰۱
انعطاف‌پذیری فرهنگی معلمان	۰.۳۱	۶.۱۵	۰.۰۰۱
عدالت آموزشی	۰.۲۷	۵.۰۸	۰.۰۰۱
R^2	۰.۴۸		

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که مؤلفه‌های تنوع فرهنگی توانسته‌اند ۴۸ درصد از واریانس محیط آموزشی مؤثر را تبیین کنند که مقدار قابل‌توجهی محسوب می‌شود. در میان مؤلفه‌ها، انعطاف‌پذیری فرهنگی معلمان با ضریب بتای ۰.۳۱ بیشترین نقش را در پیش‌بینی محیط آموزشی مؤثر دارد. این یافته تأکید می‌کند که توانایی معلمان در درک و سازگاری با تفاوت‌های فرهنگی دانش‌آموزان نقش تعیین‌کننده‌ای در کیفیت محیط آموزشی ایفا می‌کند. سایر مؤلفه‌ها نیز اثر مثبت و معناداری دارند که نشان‌دهنده اهمیت رویکرد جامع به آموزش چندفرهنگی است.

جدول ۵. تحلیل مسیر اثر تنوع فرهنگی بر محیط آموزشی مؤثر

مسیر	ضریب اثر مستقیم	مقدار T	Sig
تنوع فرهنگی → محیط آموزشی مؤثر	۰.۶۹	۹.۸۴	۰.۰۰۱

نتایج تحلیل مسیر نشان می‌دهد که تنوع فرهنگی اثر مستقیم، مثبت و بسیار قوی بر محیط آموزشی مؤثر دارد ($\beta=0.69$). مقدار بالای آماره T نشان‌دهنده معناداری بالای این مسیر است. این یافته بیانگر آن است که مدیریت صحیح تنوع فرهنگی می‌تواند به‌عنوان یک عامل کلیدی در بهبود فضای آموزشی، افزایش تعاملات مثبت و ارتقای کیفیت یاددهی-یادگیری ایفای نقش کند.

۵- نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که تنوع فرهنگی نه تنها یک واقعیت اجتماعی در مدارس دولتی استان اردبیل است، بلکه عاملی تعیین‌کننده در شکل‌گیری محیط آموزشی مؤثر به‌شمار می‌رود. نتایج توصیفی حاکی از آن است که سطح تنوع فرهنگی و کیفیت محیط آموزشی در مدارس مورد بررسی بالاتر از حد متوسط قرار دارد؛ امری که نشان‌دهنده ظرفیت مناسب نظام آموزشی استان برای بهره‌گیری از فرصت‌های ناشی از تفاوت‌های فرهنگی است. در عین حال، پایین‌تر بودن نسبی میانگین تعاملات میان فرهنگی و مشارکت فعال دانش‌آموزان نشان می‌دهد که این ظرفیت هنوز به‌طور کامل بالفعل نشده است.

نتایج استنباطی پژوهش، به‌ویژه همبستگی مثبت و معنادار میان تنوع فرهنگی و محیط آموزشی مؤثر، تأکید می‌کند که افزایش توجه به تفاوت‌های فرهنگی و مدیریت آگاهانه آن‌ها می‌تواند به بهبود روابط معلم-دانش‌آموز، افزایش احساس تعلق به مدرسه و ارتقای مشارکت یادگیرندگان منجر شود. تحلیل رگرسیون و مسیر نیز نشان داد که انعطاف‌پذیری فرهنگی معلمان مهم‌ترین عامل در این فرایند است؛ به این معنا که معلمان که از شایستگی‌های فرهنگی بالاتری برخوردارند، توانایی بیشتری در ایجاد فضای یادگیری امن، عادلانه و مشارکتی دارند.

به‌طور کلی، نتایج این پژوهش با نظریه‌های آموزش چندفرهنگی بنکس و رویکرد تدریس پاسخ‌گوی فرهنگی گپی همسو است و نشان می‌دهد که توجه به تنوع فرهنگی نه یک تهدید، بلکه فرصتی راهبردی برای ارتقای کیفیت آموزش و پرورش است. بهره‌گیری هدفمند از این تنوع می‌تواند زمینه‌ساز پرورش دانش‌آموزانی با مهارت‌های اجتماعی بالا، نگرش‌های مثبت میان فرهنگی و آمادگی بیشتر برای زندگی در جامعه‌ای متکثر باشد.

- Abacioglu, C. S., Epskamp, S., & Fischer, A. H. (2023). Effects of multicultural education on student engagement in low- and high-concentration classrooms: the mediating role of student relationships. *Learning Environments Research*.
- Banks, J. A. (2004a). Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice.
- Banks, J. A. (2004b). Curriculum integration and multicultural education.
- Daria Khanolainen, Yulia Nesterova, Elena Semenova, Elvira (2024) Fatkhulova, Jessica Trach, Teachers' beliefs and characteristics predictive of their willingness to cultivate a safe, ethnically inclusive school environment, *International Journal of Educational Research*, Volume 127, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102420>.
- Gay Geneva (2003) *The Importance of Multicultural Education*, Vol. 61, No. 4
- Gay, G. (2013). Teaching to and through cultural diversity.
- Gay, G. (2018). Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice.
- Gay, Geneva. (2013) Teaching To and Through Cultural Diversity.” *Curriculum Inquiry*, 2013. doi:10.1111/CURI.12002.
- Nieto, S. (2004). Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education.
- ScienceDirect. (2024). Teachers' beliefs and characteristics predictive of their willingness to cultivate a safe, ethnically inclusive school environment.
- Sevda Katıtaş, Başak Coşkun, Halil Karadaş, (2024) The relationship between teachers' cultural intelligence and multicultural education attitude: The mediating role of intercultural sensitivity, *International Journal of Educational Research*, Volume 127, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102443>.
- Wulandari, W. (2024). Multicultural Education: Fostering Diversity and Inclusion in the Classroom Environment.